

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่ง ที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ เพราะ การศึกษาไม่เพียงแต่ พัฒนากำลังคน เพื่อสนองความต้องการ ของตลาดแรงงาน ทาง อุตสาหกรรม เท่านั้น การศึกษา ยังช่วยพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง สร้างพื้นฐาน ทางสังคม ในด้านสำนึก ทักษะ ทักษะ แรงจูงใจ ตลอดจน ความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ให้ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประเทศอีกด้วย การศึกษา เป็นหนึ่งในหลายปัจจัย ที่มีความ สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากการศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่าง มีประสิทธิภาพ (อารุง จันทวานิช, 2524) ถ้าบุคคลในชาติ มีระดับการศึกษาสูงมากเพียงใด ย่อมทำให้โอกาสประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาด้านอื่นๆ เป็นไปได้มาก ยิ่งขึ้น ดังที่ (ภิญโญ สาธร, 2526) ได้กล่าวว่า "ปัจจุบันการศึกษาเป็นตัวเร่งอันสำคัญที่จะทำให้สังคมมนุษย์ ทุกสังคม มีความเจริญพัฒนา ทุกประเทศถือว่าการศึกษ เป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของรัฐซึ่ง ต้องจัดให้สมาชิกหรือพลเมือง" ด้วยเหตุนี้รัฐบาลของประเทศไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จึงได้พยายามจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ โดยกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่ง ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานศึกษาใด ๆก็ตามแม้จะมีอาคารสถานที่ใหญ่โต มีหลักสูตร อุปกรณ์การเรียน และเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างมากมาย แต่ก็ยังไม่มีความหมายถ้าคนในหน่วยงานนั้นไม่มี คุณภาพหรือไม่มีความตั้งใจ หรือพอใจที่จะใช้สิ่งเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ออกเอย จึงสรุปได้ ว่าความเจริญของวงการศึกษ ไม่ว่าจะเป็น ในระบบโรงเรียน หรือ นอกโรงเรียน ก็ตามขึ้นอยู่กับว่า บุคคลที่ทำงานทางการศึกษา ซึ่งมีหลายฝ่าย หลวยหน้าที่แต่ที่สำคัญที่สุด มีอย่างน้อย 2 ประการ คือผู้บริหารการศึกษากับผู้สอนหรือครู (ภิญโญ สาธร, 2517)

อาจกล่าวได้ว่าบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการบริหารดั่งที่ คิงส์เบอรี (Kingsbury อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2513) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลว่า พิจารณาในทุกแง่ทุกมุมแล้วก็ประจักษ์ว่าการบริหารงานบุคคลเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการบริหาร สถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน วิทยาลัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ย่อมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจากนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 การศึกษานอกโรงเรียน มีภารกิจหลัก ในการจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อชดเชยโอกาส และเสนอทางเลือกใหม่ ในการจัดบริการการศึกษาสำหรับประชาชน เสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน สนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย และเครือข่ายการเรียนรู้ในสังคม เพื่อสานต่อโอกาสในการเรียนรู้ของประชาชน ให้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานอกโรงเรียน จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่ง กระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ที่จะประสานความสัมพันธ์กับการศึกษา ในโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อประกันโอกาสในการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับประชาชน งานการศึกษานอกโรงเรียนที่รัฐจัด และลงทุนย่อมต้องให้ความสำคัญแก่การชดเชยโอกาส สำหรับผู้ไม่ได้รับความเสมอภาค จากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 ได้ดำเนินการจัดการศึกษา สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้จบประถมศึกษาแล้วไม่ได้รับเรียนต่อ สตรี คนพิการ ขนต่างภาษาและวัฒนธรรม(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2536)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญที่จะประสานความต้องการของชุมชน และการบริการของหน่วยงานจากภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีความคล่องตัวมีความสามารถในการระดมสรรพกำลัง เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนได้อย่างทันที่ จำเป็นต้องมีกลไก การศึกษานอกโรงเรียน ไว้ในระดับอำเภอ ให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมการปฏิบัติการ การส่งเสริม และสนับสนุน และการประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน ทุกรูปแบบ โดย กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดสรรบุคลากรและทรัพยากรจากหน่วยงานใน ระดับจังหวัด ภาค และส่วนกลาง มาเสริมกำลังให้หน่วยงานในระดับอำเภอ มุ่งเน้นหนักในเรื่องการปฏิบัติการและการบริการการศึกษา ที่หลากหลาย และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยจัดตั้งเป็น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ขึ้นทั่วประเทศ จำนวน 789 แห่ง(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2536)

จากการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน ประกาศจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ให้เป็นสถานศึกษาในการบริหารราชการส่วนกลาง สังกัดศูนย์การศึกษา
 นอกโรงเรียนจังหวัดและรับผิดชอบจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับอำเภอ เสริมการศึกษา
 ในระบบโรงเรียน ในการดำเนินการ และการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้ง
 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จึงต้องมีการวางระบบงานบริหาร ซึ่งเป็นหัวใจ
 ของงาน ให้มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงการบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน ตาม
 โครงสร้างการทำงาน การศึกษานอกโรงเรียนใหม่ โดย กำหนดให้มี ศูนย์บริการการศึกษานอก
 โรงเรียนอำเภอ ซึ่งเป็นสถานศึกษา สังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ภายใต้การดูแล
 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการ
 ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เป็นสถานศึกษาใหม่ ซึ่งมีภารกิจ และให้บริการการศึกษานอก
 โรงเรียน ซึ่งดำเนินการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนของ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาสายอาชีพ
 การศึกษาสายสามัญ และศึกษาตามอัธยาศัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. จัด และให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาเพื่อเสริมในระบบ
 โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความต้องการและสภาพปัญหาท้องถิ่น
2. จัด และประสานงานให้มี ศูนย์การเรียน หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน
 เพื่อเป็นเครือข่ายบริการการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และเสริมให้
 ชุมชนจัดการศึกษาของตนเองในลักษณะศูนย์การศึกษาชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการ
 ศึกษา วางแผนและบริหารการศึกษาต่อสมาชิกในชุมชน และระหว่างชุมชน
3. สนับสนุนสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน การศึกษานอกโรงเรียน
 ของเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนและบริการแก่กลุ่ม
 เป้าหมาย
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และรายงานผลการดำเนินการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เป็นสถานศึกษาระดับปฏิบัติการ จะ
 รับผิดชอบให้เกิดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในระดับอำเภอ 4 ประเภท คือ

1. การศึกษาพื้นฐาน เป็นการจัดการบริหารการศึกษาสำหรับการ ส่งเสริมการรู้
 หนังสือสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ ตลอดจนส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับการศึกษาต่อเนื่องให้แก่

การส่งเสริมการรู้หนังสือ และการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา หรือโครงการ
รณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ เช่นหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสริมขั้นพื้นฐาน

2. การศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ เป็นการศึกษาที่เสริมต่อจากการศึกษาพื้นฐาน
เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนนอกระบบโรงเรียน ได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และ
เจตคติอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการประกอบอาชีพและการเตรียมที่จะศึกษาต่อ
ในระดับสูงต่อไปเช่นการจัดการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น และตอนปลาย
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปอ)

3. การพัฒนาทักษะ ทางด้านอาชีพ เป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ
เพื่อการประกอบอาชีพโดยเน้นการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นการสร้างผู้ประกอบการขนาดย่อม และ
อาชีพอิสระ การเตรียมความพร้อม เพื่อรับจ้างในตลาดแรงงาน และการปรับปรุง อาชีพที่มี
อยู่แล้วให้ได้ผลยิ่งขึ้นลักษณะการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ มีกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น การ
ฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และระยะยาว ซึ่งเป็นหลักสูตร ที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้อง
กับสภาพ และความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมกลุ่มสนใจ เป็นการอบรมระยะสั้น โดยใช้
หลักสูตรกลุ่มสนใจ ใช้เวลาประมาณ 30 ชั่วโมง หรือน้อยกว่าเพื่อ ให้ความรู้กับผู้สนใจ
เรื่องต่างๆ

4. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างกระบวนการ
เรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติในสังคม ซึ่งผู้เรียนหรือประชาชนทั่วไปสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะด้านต่างๆซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นอาจจะจัดเป็นเอกเทศ หรือ
อาจจะสอดแทรกกับกิจกรรมพัฒนาในส่วนรวม ทั้งนี้อาจมีรูปแบบในการจัดที่ หลากหลาย
ตามสภาพและกลุ่มเป้าหมาย เช่น

4.1 การพัฒนาแหล่งความรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด
ประชาชนจังหวัด และอำเภอ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑ์
วิทยาศาสตร์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น

4.2 การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ และวิทยาการ เช่น การจัดรายการ
ความรู้ต่าง ๆ ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม หอกระจายข่าว นิทรรศการ แหล่งความรู้
ชุมชน การสนับสนุนผู้รู้ในสังคม เพื่อนำศักยภาพ ความชำนาญ และภูมิปัญญาทั้งภายใน
และภายนอกชุมชน มาเผยแพร่ให้กับประชาชน เป็นต้น

ความพึงพอใจ เกิดขึ้นได้ จากความต้องการ มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว จะมีความต้องการอื่นเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ ได้รับตอบสนองแล้วจะเป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะ เป็นสิ่งจูงใจแทน (Maslow, 1954) ทฤษฎีจูงใจ (Motivator theory) หรือเรียกว่า ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ (Maslo's General theory of Human Motivation) และมาสโลว์ได้ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากระดับสูง ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย(Physiological Need)เป็นความต้องการ พื้นฐานเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เป็นความต้องการอาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety Need)ได้แก่ความต้องการ ทางด้านความปลอดภัยทางด้านร่างกาย เป็นความปลอดภัย จากอุบัติเหตุอันตรายต่างๆ และ ความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ความมั่นคงในอาชีพ

3. ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging Need)ได้แก่ความ ต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตร และความรักจากเพื่อน ร่วมงาน

4. ความต้องการที่จะเห็นคุณค่าของตนเอง(Esteem Need)ได้แก่ความต้องการ อยากเด่นในสังคม เป็นที่ยอมรับเป็นที่ยกย่องสรรเสริญ ของบุคคลอื่น

5. ความต้องการ ที่จะได้รับความสำเร็จ ตามความนึกคิดของตนเอง (Self actuation) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ที่ส่วนมากอยากจะเป็นอยากจะได้ (สมยศ นาวิการ,2522)

ปิญญู สาธร (2523) ได้กล่าวว่าบุคคลจะทำงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และทำงานให้โรงเรียนได้นานหรือไม่เพียงใด อาศัยสิ่งจูงใจหลายชนิดด้วยกัน ที่สำคัญมี 4 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจเป็นวัตถุ เช่น เงินและสิ่งของ
2. สิ่งจูงใจเป็นโอกาส เช่น การให้โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่น มีเกียรติยศ มีอำนาจประจำตัวมากขึ้น และมีโอกาสได้ตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

3. สิ่งจูงใจเป็นสภาพของการทำงานไม่เกี่ยวกับวัตถุ เช่นสภาพของสังคมครูในโรงเรียนช่วยให้โรงเรียนน่าอยู่ ครูรักใคร่ชอบพอกัน ไม่แบ่งกลุ่ม แบ่งพวก ครูทุกคนอยู่ในฐานะทัดเทียมกัน ทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจ และการศึกษา ครูไม่มีความแตกต่าง กันมากนัก ทุกๆด้าน

4. การบำรุงขวัญหรือการเร้าใจ และสร้างความรู้สึกรักให้เกิดกับครูทั้งหลายว่าตนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญ ในการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน หรือ มีส่วนช่วยในการแก้ไขสถานการณ์สำคัญต่างๆของโรงเรียน

สมพงษ์ เกษมสิน(2516) ยังได้กล่าวถึง ประเภทของสิ่งจูงใจที่กระตุ้นให้คนอยากปฏิบัติงานแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นเงิน ซึ่งสามารถให้การจูงใจทางตรง และทางอ้อมได้ การจูงใจทางตรง ได้แก่ เงินเดือนหรือค่าจ้าง การจูงใจทางอ้อมได้แก่ บ้านเห็บ บ้านญาติ ค่ารักษาพยาบาล และผลประโยชน์อื่น ๆ

2. สิ่งจูงใจที่ไม่เป็นเงิน ซึ่งเป็นความต้องการทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ การยกย่องชมเชย ได้รับการยอมรับจากหมู่คณะ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และความมั่นคงของงาน

การที่ผู้บริหารจะเสริมสร้างความพึงพอใจ โดยไม่ศึกษาถึงความต้องการ หรือแรงจูงใจของบุคคลในองค์การ ย่อมทำไม่ได้ฉันใด การศึกษาความพึงพอใจให้ลึกซึ้ง โดยปราศจากความเข้าใจเกี่ยวกับการจูงใจก็เช่นเดียวกัน เพราะการจูงใจกับการสร้าง ความพึงพอใจ นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แรงจูงใจมิใช่ขวัญ แต่การที่ฝ่ายบริหารหาช่องทางให้บุคคลได้รับการตอบสนองแรงจูงใจของตนอย่างสมเหตุสมผล ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจนั้น เป็นการเสริมสร้างและบำรุงขวัญ

จากภารกิจที่ถูกกำหนดไว้ให้เป็น บทบาท ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต้อง เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานแต่เพียงผู้เดียว นับว่าเป็นความรับผิดชอบที่สูงมาก ในระยะเวลาสำหรับการเริ่มต้นเพื่อสร้างความเข้าใจและคุ้นเคยกับภารกิจ และท้องถิ่น ประการสำคัญเป็นการปฏิบัติงาน ที่มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และ ยานพาหนะ

ดังนั้นการปฏิบัติงาน ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอย่อมที่จะประสบกับอุปสรรค ปัญหาอย่างมากมายที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ในหลาย ๆ ประการ

1. ความไม่ชำนาญกับท้องถิ่น และชุมชน ทำให้ยากต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ การประสานงานต่างๆทั่วไป

2. งานด้านธุรการ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เองก็ตามไม่ค่อยได้รับความสะดวกเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านั้น ยังไม่เข้าใจ บทบาท ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอดีพอ

3. บทบาทที่กำหนดไว้ไม่ละเอียดชัดเจนพอ สำหรับการปฏิบัติ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน จึงเกิดความสับสนขึ้นในทางปฏิบัติ และการประสานงาน

4. การปฏิบัติงานตามบทบาททำได้อย่างล่าช้าไม่คล่องตัวเท่าที่ควร เพราะอยู่ในข้อจำกัดของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งยานพาหนะในการปฏิบัติงาน

จากสภาพของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในปัจจุบันบางศูนย์ยังอยู่ห่างไกลความเจริญทางด้านวัตถุ อยู่ในเขตทุรกันดาร การคมนาคมติดต่อลำบาก และบางศูนย์อยู่ชายแดนอยู่ตามป่าเขา หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ต้องเดินทางลำบาก ทำให้ไม่ปลอดภัย อาจจะเกิดโจรผู้ร้ายจี้ปล้นหรือจับไปเรียกค่าไถ่ การติดต่อประสานงานในพื้นที่ บางแห่งต้องประสบกับอิทธิพลในท้องถิ่น ทำให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ อึดอัดใจในการปฏิบัติงาน และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ บางแห่งมี แต่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เพียงคนเดียว สถานที่ทำงานอาศัยอยู่กับ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ วัด หรือ อยู่มุมใดมุมหนึ่งของห้องสมุดประชาชนอำเภอ บางแห่งมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดช่วย 1 คน บางแห่งจะมีเจ้าหน้าที่ไปช่วยอีก 1 คน คนปฏิบัติงานมีน้อย แต่งานที่รับผิดชอบมาก งานที่ต้องจัด และให้บริการการศึกษาออกโรงเรียน ทุกประเภท ทำให้ครอบคลุมพื้นที่ ทำให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ทำงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งตามที่ มาสโลว์ กล่าวว่า พื้นฐาน ความต้องการของคน คือความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Maslow ,1954) จากอันตรายหรือ อุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว แต่สภาพศูนย์บริการการศึกษาออก โรงเรียนอำเภอ หลาย ๆ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ประสบกับภาวะเสี่ยงอันตรายดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับยังไม่มีผู้ศึกษา วิจัยเรื่องนี้ มาก่อนผู้ วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการ

ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ในการเสริมสร้างความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีประสิทธิภาพ และ บรรลุ วัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ความปลอดภัยในการทำงาน ความมั่นคงในชีวิตราชการ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำแนกตาม เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ภูมิลำเนาและ เขตพื้นที่ในการปฏิบัติงาน

สมมุติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ชาย มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่า หญิง
2. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่มีอายุราชการมาก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มากกว่า ผู้ที่มีอายุราชการน้อย
3. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่มีวุฒิการศึกษาสูงมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สูงกว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ
4. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ปฏิบัติงานอยู่ภูมิลำเนาของตนเอง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สูงกว่า ผู้ปฏิบัติงานต่างภูมิลำเนาของตนเอง
5. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่ปฏิบัติงานต่างพื้นที่กัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 789 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่างที่รวมทั้งสิ้น 286 คน

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุราชการ วุฒิกการศึกษา ภูมิภาค และเขตพื้นที่ในการปฏิบัติงาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจตรงกันในความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความ ดังต่อไปนี้

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึงความรู้สึกที่ดีของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่มีต่องานที่ทำอยู่ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดการปฏิบัติงาน

หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (หน.ศบอ.) หมายถึงข้าราชการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ออกใบปฏิบัติงานเป็น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ตามคำสั่งของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในลักษณะประจำ มีหน้าที่จัดทำบริการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ดูแล ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) หมายถึง สถานศึกษาน
ราชการบริหารส่วนกลางสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
2. ทำให้ทราบถึงสภาพการปฏิบัติงาน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและภาวะตามวิสัยนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
3. ทำให้ทราบถึง ปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่องาน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการแก้ไข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการทำงานในระดับพื้นที่ให้ดีขึ้น
4. นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย